

החלטת סגן הממונה על המשמעת – פסק דין

1. לפנינו מקרה של הונאה בבחינה. על פי עובדות כתב הקובלנה, הנקבל הוא תלמיד שנה ב' להנדסת חשמל בפקולטה להנדסה. במסגרת לימודיו בשנה א' (סמסטר א' תש"פ) נבחן הנקבל בחינה פרונטלית רגילה במועד א' באחד הקורסים וקיבל בבחינה ציון של 7 (מתוך 100). בספטמבר 2020 התקיים מועד ב' בקורס, ובשלב זה, לאור מגיפת הקורונה, התקיימו הבחינות באוניברסיטה בצורה מקוונת. מבדיקת המבחן שהגיש הנקבל במועד ב' עלה חשד להעתקה וזאת לאור הפתרונות המעולים שנכתבו תוך ניסוחים יוצאי דופן לתלמידי שנה א', עם ציון סופי של 97. לאור כך נבדק שוב המבחן ממועד א' ובהשוואת המבחנים עלה כי כתבי היד בשני המועדים שונים. בכך ייחס כתב הקובלנה לנקבל עבירות של הפרת הוראות בבחינה והונאה בבחינה (סעיפים 29.3 ו- 29.4 לתקנון המשמעת – סטודנטים (תשס"ח)). בדיון ההקראה (שהתקיים ביום 13.1.2020 באופן מקוון) הודה הנקבל במעשים ובעבירות המיוחסים לו.
2. הקבילה עתרה לעונש של שלוש שנות הרחקה בפועל, בנוסף לפסילת הקורס ולהרחקה על תנאי, עקב החומרה היתרה במקרה. הנקבל ניצל את העברת המבחנים לפורמט המקוון כדי להעתיק באופן שלא מתאפשר בבחינות עם השגחה פרונטלית. באופן כללי יותר, המעבר לבחינות המקוונות מקשה על האכיפה ולכן מצדיק ענישה חמורה יותר. בנוסף, בענייננו מדובר על קשירת קשר מתוכנן, בשיתוף עם אדם אחר שכתב עבור הנקבל את הבחינה – ולראייה, במועד ב' הנקבל "שיפר" את הציון מ-7 במועד א' ל-97. הנקבל לא רק נעזר באדם אחר, אלא שהאדם האחר פתר את בחינתו של הנקבל מתחילתה ועד סופה.
3. הנקבל הדגיש את הנסיבות המקילות. הוא הודה, הביע חרטה, ונטל אחריות על מעשיו. מועד א' התקיים בפברואר, ומועד ב', עקב דחיות בשל מגיפת הקורונה, רק בספטמבר. בינתיים חווה הנקבל כשלונות במבחנים רבים אחרים. ואכן, הוא נמצא בהרחקה אקדמית כבר מסמסטר א' לאור חוסר הצלחתו האקדמית. פער הזמנים בין הקורס לבין מועד ב', מצבו האקדמי, ותקופת הקורונה באופן כללי יותר גרמו לנקבל ללחץ גדול שהוביל להונאה. הנקבל אמנם הגיש מבחן שנכתב שלא בכתב ידו, אך לא מדובר בנסיבות מיוחדות לחומרה, בהשוואה למקרים קודמים אחרים של העתקות ושיתוף מבחנים בסיטואציות קורונה. לבסוף, מכיוון שהקורס הרלוואנטי הוא שנתי וסיומו מהווה תנאי מקדים לקורסים אחרים בתואר, פסילת הקורס כשלעצמה מעכבת את לימודיו של הנקבל בשנה.
4. מגיפת הקורונה גרמה להעברת המבחנים לפורמט מקוון, עם השגחה ב"זום". המציאות מלמדת כי שינוי זה מקשה על האכיפה ומקל על הונאה בבחינה. מקרנו מדגים זאת – שכן במועד א', תחת השגחה פרונטלית, ההונאה שהתבצעה בידי הנקבל במועד ב' לא הייתה אפשרית. ואכן, לאור שינוי הנסיבות פסיקת בית דין זה החמירה את רף הענישה עבור הונאה בבחינות "קורונה", והעמידה אותו על כ-3-4 סמסטרים (לסקירת פסקי דין רלוואנטיים מהעת האחרונה ראו למשל עניין ד-75-2020(א)). על כך אין מחלוקת. השאלה המרכזית לענייננו היא החומרה היתרה, ככל שיש כזו, במעשיו של הנקבל, והשלכותיה על הענישה.
5. אני סבור שנסיונות ההונאה בענייננו מקימות עילה להתייחסות מסוימת לחומרה, בהשוואה להעתקה "רגילה" בבחינה מקוונת בזמני קורונה. ערכאת הערעור עמדה בעבר על נסיבות אפשריות לחומרה (עניין ע-2015-5). כך, למשל, "הונאה שנעשתה באמצעות רכישת עבודה" מהווה נסיבה מחמירה "שכן העבירה עוזרת לפרנס מנגנון אשר מחטיא אחרים". נסיבות מחמירות אחרות הן "שימוש באמצעים מתוחכמים, תחכום בביצוע העבירה, שימוש באנשים אחרים . . . שימוש באמצעים טכנולוגיים . . . והתנהגות מכוערת הנלווית לעבירה" (עניין ע-2015-5 הני"ל). נסיבות ביצוע העבירה בענייננו אמנם לא הובררו עד תומן, אך הן מצדיקות ענישה לחומרה ועולות בקנה אחד עם רוח הפסיקה הקודמת. הנקבל לא רק "נעזר" בחבר לקורס; אדם אחר כתב את המבחן עבורו, מתחילתו ועד סופו. ואכן, המבחן האחר היה ברמה יוצאת דופן לתלמיד בשנה א'. החלטתי על כן להעמיד את עונש ההרחקה בפועל על שנתיים וחצי,

בנוסף לפסילת הקורס ולעונש הרחקה על תנאי משמעותי. אני לוקח בחשבון גם את הנסיבות המקילות המסוימות – היותו של הנקבל תלמיד שנה א', והלחץ האישי, בפרט האקדמי, בו היה נתון. הנקבל יוכל להמיר, אם כן, סמסטר אחד בעבודות לטובת הציבור. בנוסף, לאור הסכמת הקבילה, ההרחקה המשמעותית תרוצה בחופף להרחקה האקדמית, וגם בכך יש הקלה מסוימת על הנקבל.

6. אני גוזר, אם כן, את עונשו של הנקבל כדלקמן:

- א. פסילת הקורס נשוא הקובלנה.
- ב. הרחקה בפועל מן האוניברסיטה לשנתיים וחצי. עקב ההרחקה האקדמית כבר מסמסטר א', והסכמת הקבילה לחפוף את ההרחקה האקדמית עם ההרחקה המשמעותית, עונש ההרחקה ירוצה החל מסמסטר א' תשפ"א. את הסמסטר האחרון להרחקה יוכל הנקבל להמיר ב-40 שעות עבודה לטובת הציבור, שיבוצעו עד תום שנה"ל תשפ"ב. אם יעשה כן, הנקבל יוכל לשוב ללימודים בתחילת סמסטר א' תשפ"ג.
- ג. ככל שיחזור הנקבל ללימודים, אם יבצע עבירת משמעת נוספת יעמוד כנגדו עונש הרחקה על תנאי מן האוניברסיטה של שלוש שנים; עונש ההרחקה המותנה יעמוד בתוקפו למשך שלוש שנים מיום החזרה ללימודים.

ניתן היום, ה-21.2.2021, בהיעדר הצדדים. פסק הדין יפורסם ללא ציון שמו של הנקבל.

S. Lovie

ד"ר שי נ. לביא

ס' הממונה על המשמעת